

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**A peremlét zátonyán
Az idegenség dinamikája Szilágyi István regényeiben**

Csordás László

Témavezető: dr. Baranyai Norbert

DEBRECENI EGYETEM

Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2021

I. Az értekezés témája, célkitűzései

A peremlét zátonyán – Az idegenség dinamikája Szilágyi István regényeiben című doktori értekezésemben a huszadik század és kortárs magyar irodalom jelentős alkotójának regényírói életművét tekintem át, egy, a szakirodalomban eddig kevésbé vizsgált szempontot, az idegenség dinamikáját középpontba állítva.

A témaválasztást többféle előzetes feltevés indokolta. Nem kis részben személyes érintettség is, hiszen Ukrajna Kárpátalja nevű régiójában élek születésem óta, egy a történelmi változások, sorsfordulók során több államalakulathoz is tartozó magyar ajkú kisközségben. A mindennapi tapasztalatok szembesítettek először saját identitásom összetettségével és problémáival, anyanyelvem határaival, a közvetlen környezetemben használt többféle idegen nyelv elsajátításának nehézségével, a kulturális különbségek és az együttélés kihívásaival. Úgy gondolom, ez a sajátos kisebbségi léthelyzet olyan távolságot, távlatot és nézőpontot jelöl ki számomra, amelyből a mai összmagyar kultúra és irodalom szerkezete másképp mutatkozik meg, mint Magyarországról vagy más külhoni régióból nézve.

Az irodalomtudomány kultúratudományinak nevezett fordulata pedig számos újszerű megközelítésmódot, kérdésselvetést hozott felszínre, melyekkel számolva a szoros olvasás módszerét követő, szövegközeli irodalmi elemzések tovább gazdagodhatnak. A kétségkívül újszerű és termékeny szempontok miatt fordította magára a figyelmet az önálló tudományággá jórészt a huszadik század második felében váló kultúratudományi idegenségtudomány, más néven xenológia is, amelynek főbb szempontjaival dolgozatomban magam is számot vetek.

A disszertáció Szilágyi István regényírói életművére koncentrálni elsősorban. Az elemzések azt kívánják bizonyítani, hogy a regényekben szemléletformáló, szerkezeti kérdéseket is felvető, visszatérően fontos szerepe van az idegenség dinamikájának. Ennek alátámasztására külön-külön fejezetben, kronologikus sorrendet követve elemzem az öt eddig megjelent regényt (*Üllő, dobszó, harang;*

Kő hull apadó kútba; Agancsbozót; Hollóidő; Messze túl a láthatáron). A PhD-dolgozat szerkezeti felépítése tulajdonképpen úgy közelít a Szilágyi-regények szövegvilágához, hogy a bevezető gondolatok és az elméleti keret megrajzolása után a befogadás- és hatástörténet rövid összefoglalására, a regények és az előzményszövegek egymásra hatására, illetve legnagyobb részben a szövegelemzésekre koncentrál.

II. Az értekezésben alkalmazott módszerek

A Szilágyi-olvasásnak – ahogyan Szirák Péter nevezi *Példázatok a szabadság nélküli rend fokozatairól* című tanulmányában a befogadástörténeti narratívát – meglehetősen gazdag hagyománya van a kortárs magyar irodalomban. Ezért lemondhattam az életmű valamennyi aspektusát tárgyaló szintézisteremtő eszményről és a monográfia-igényről, hogy részletesebben megvizsgálhassam azt a kérdéskört, amit végső soron értekezésem középpontjába állítottam. Hatás- és befogadástörténeti áttekintést készítettem az elemzések elé, melyekhez nagy segítséget nyújtottak a folyóiratokban, (gyűjteményes) kötetekben felkutatott tanulmányok, kritikák mellett az íróról korábban megjelent monográfiák (Mester Béla, *Hatalom, ember, technika Szilágyi István prózájában*, Budapest, Kijárat Kiadó, 2004. és Márkus Béla, *Szilágyi István*, Budapest, MMA, 2018.).

Szövegértelmezésre és a regényírói életmű bizonyos szempontból történő újraolvasására vállalkoztam tehát, ami természetes módon vonzotta be a hermeneutika egyes kérdéseit az értelmezői horizontba. Ezért röviden Hans-Georg Gadamer *Igazság és módszer* című alapművének az idegenséggel, illetve az előítélettel foglalkozó fejtegetéseit, elméleti belátásait vizsgáltam meg abból a szempontból, hogy azok mennyire hatnak megtermékenyítően ma az idegenségkutatásra. Ez azért is fontos feladat, mert tapasztalataim szerint a kortárs, leginkább német irányultságú xenológia (melyet a dolgozatban elsősorban Alois Wierlacher tanulmányai és az általa szerkesztett kötetek képviselnek) meglehetősen feszült viszonyban áll a gadameri hermeneutikával. A feszültség elméleti oldásában S. Varga Pál *Idegenségtudomány* című tanulmányértékű recenziója és Kulcsár Szabó Ernő *A különbözőség megértése, avagy olvashatók-e az irodalom kulturális kódjai* című tanulmánya volt segítségemre.

Elemzéseim során abból a Wierlacher által megfogalmazott szemléleti alapvetésből indultam ki, hogy az idegenség nem csupán egy tudományos,

esztétikai, kommunikatív jellegű mellék- vagy peremkérdés, hanem az ember és saját kultúrája közötti kapcsolatrendszerben felmerülő központi jellegű probléma. Viszont szembesülnöm kellett azzal, hogy a mára már könyvtárnyi méretűre terebélyesedő, idegenségkutatással kapcsolatos, interdiszciplináris jellegű szakirodalom rendkívül széttartó. Ezért elsősorban azokat a könyveket, tanulmányokat tekintettem relevánsnak értekezésem szempontjából, amelyek segítségével sikerült megszólítani a Szilágyi-regényeket.

A regényelemzések során kérdésirányaimat három alapkérdés jelöli ki. Biczó Gábor *A „Mi” és a „Másik”, Az idegen megértésének tudománytörténeti vázlat a antropológiában a 19. század második felétől napjainkig* című kötetében az idegenséghez, a másikhoz kapcsolódó kortárs megértésalakzatokat három kérdés megválaszolásával tárgyalja. Ezek pedig sorban a következők:

- a) Ki a „Másik”?
- b) Hol van a „Másik”?
- c) Mikor van a „Másik”?

Anélkül, hogy az antropológiában felbukkanó ismeretrepresentációs válsággal és kritikai fordulattal mélyebben foglalkoznék, ezek a kérdések némi módosítást követően irodalmi elemzésekhez is kapcsolhatóak. A *mikor* és *hol* kérdéséhez szinte önként kínálja magát Mihail Bahtyinnak *A tér és az idő a regényben* című tanulmányában bevezetett terminusa, a kronotoposz. Véleményem szerint térnek és időnek egymásra hatása, folyamatos változása egy sajátos formai és tartalmi dinamikát követ az elemzett regényekben, ami kronotopikus mozgást idéz elő. Ezt a mozgást igyekszem megragadni. A *ki*-re vonatkozó kérdés pedig – tértől és időtől természetesen nem elválasztható módon – a regényekben megjelenő irodalmi alakokra vetíthető. Személyiségük változásai, nemegyszer torzulásai, az identitások reprezentációja, megkonstruálása és leépítése, a másikkal, illetve elvontabban az idegenséggel való találkozások tapasztalatai vizsgálhatók leginkább e kérdés feltevésével. Úgy vélem, a kortárs antropológiából kölcsönzött *ki*-re, *hol*-ra és *mikor*-ra irányuló kérdések képesek összefogni az elemzések során feltárt idegenségtapasztalatokat,

és egyben kellően szabad dinamikát biztosítanak az egymástól eltérő idegenség-értelmezések játékba hozásához.

A bolgár származású, főként francia nyelven alkotó filozófus-író, Julia Kristeva *Önmaga tükrében idegenként* című könyve a probléma történeti áttekintésében, illetve a metaforikus és fogalmi nyelv határaival való szembesülés miatt volt termékeny hatással a disszertációra. Kristeva fontos szemléleti újítása, hogy az idegenségről folyó diskurzust hangsúlyosan a saját mint idegen problémakörére helyezte át – ez előfeltevésként több regényelemzésben is felbukkan.

A posztkoloniális kritika képviselőjeként számon tartott Homi K. Bhabha tanulmánya, *A Másik kérdése: sztereotípiák, diszkrimináció és a kolonializmus diszkurzusa*, elsősorban sztereotípiák-felfogása miatt volt megkerülhetetlen. Ikerfogalmi (amilyen például a különféleség és a különbség, a metafora és a metonímia, az elvitatás és a megvitatás/alkudozás, az elhelyez(őd)és és a kifejez(őd)és) alapján gondoltam tovább a megkötöttség fogalmát a másság ideológiai konstrukciója, a sztereotípiák kapcsán. A megkötöttséghez, illetve a rögzítettséghez rendeltem az eloldozottságot, mely így a Balázs Imre József által megfogalmazott elvárás (az irodalomtól elvárja az olvasó, hogy mozdítsa ki a sztereotípiákat) előtérbe helyezéséhez nyújtott elméleti fogódzót az irodalmi alakok egymáshoz való viszonyának elemzése során az *Üllő, dobszó, harang* című regénynél.

A testi én, az átélt belső tér és idegenvonatkozás hangsúlyozása miatt fontos Bernhard Waldenfels *A normalizálás határai, Tanulmányok az idegen fenomenológiájáról* című könyve, amikor a *Kő hull apadó kútba* főhősnője, a renden kívül kerülő Szendy Ilka vonatkozásában a testbe íródó traumákat értelmezem. A személyiség megsokszorozódásával számoló elemzés pedig a Sigmund Freud által bevezetett kísérteties (unheimlich) fogalmára, illetve a Julia Kristeva által továbbgondolt tudattalan dinamikájára alapoz.

A reális és abszurd között elhelyezkedő regényvilágnak és főként az *Agancsbozót* kiemelt szereplőjének, változó identitásának elemzéséhez Georg Simmel *Exkúrszus az idegenről* című írásából származó „potenciális vándor”

nyújtott fogalmi alapot. A keretfikció feltárásához pedig a kamera motívumának elemzése és a regényben elszórt, filmekre vonatkozó utalások, filmelemzések segítettek.

A *Hollóidő*ben érzékelt idegenséget mindenekelőtt irodalom és történetírás problémájának részletezésével kezdem, így Hayden White tényszerűsége és fikcionalitásra vonatkozó kritikájának (*Metahistory*) ismertetését követően a történelmi regény meghatározási problémáira térek ki Szegedy-Maszák Mihály (*Történelem és/vagy regény*) és Szirák Péter (*Történelem nem volt, hanem lesz, A kortárs magyar történelmi regény változatairól*) egy-egy tanulmányában feltárt jellegzetességek alapján. Ezt követően az írás, a barbárság, az árvaság regényben felbukkanó fogalmát elemzem az újabb média- és kultúratudományi kutatások, illetve Mester Béla monográfiájának vonatkozó részeinek figyelembevételével. Végezetül pedig titok és idegenség kapcsolódási pontjait tárom fel a legújabb Szilágyi-regény, a *Messze túl a láthatáron* kapcsán. Ebben elsősorban Gróh Gáspár a titok poétikájának, metafizikájának működés módjára épülő elemzése nyújtott módszertani segítséget (Gróh Gáspár, *A titok poétikája és metafizikája* (1. rész), *Kortárs*, 2020/9., (2. rész), *Kortárs*, 2020/10.). Titok és idegenség összekapcsolása a kiemelt alak, Tompay Wajtha Mátyás vonatkozásában több olyan sajátosságot hozott felszínre, amire értelmezésem is építhetett.

III. Az értekezés eredményei

A doktori disszertációban Szilágyi István mindegyik eddig megjelent regénye helyet kapott: egy-egy fejezet a regények által felvetett problémák részletes elemzésére épül. A szövegközeli olvasatok példák és érvek egész sorát tárták fel arra vonatkozóan, hogy az idegenség Szilágyi István szövegvilágában – bár az eddigi szakirodalomban kevésbé vizsgált jelenség volt ez – nem peremkérdés, hanem az újraolvasást, újraértelmezést ösztönző jellegzetesség.

A kritikailag meglehetősen alulértékelt, már-már elfeledettnek nevezhető első regény, az *Üllő, dobszó, harang* kapcsán amellet érvelek, hogy az elbeszélés kísérleti jellege, a többféle elbeszélői szint, az időkezelés és az alakok egymáshoz való viszonya miatt – bár kétségtelenül mutat rokonságot a *Kő hull apadó kútba* című regénnyel – nem első vázlatként (ahogyan például Mester Béla teszi), hanem önálló alkotásként olvasható, értékelhető a regény. Erre pedig az idegenség-tapasztalatok feltárása csak ráerősít. Az irodalmi alakok egymáshoz való viszonyának feltérképezése (például Gencsi Anna és Vura Feri, Béla pap, Önyey Gábor, Tárnok Teri között kirajzolódó viszonyrendszer) arra enged következtetni, hogy a Gidrányba költöző tanítónő az itt töltött nem túl hosszú idő alatt nemhogy nem vált ittenivé, de végig konokul megőrizte idegenségét, és a közösség csak távolságtartó tisztelettel nézte, követte eddigi tevékenységét a faluban. A jövevény, a katonaszökevény megjelenése kapcsán azzal érvelhetünk, hogy két egymás és környezete számára egyaránt idegen ember közeledése figyelhető meg: mindkét kiemelt szereplő, Gencsi Anna és Karatna István is menekül saját múltja elől, menedéket – még ha a férfi Anna számára potenciális veszélyforrást jelent is – egymás közelében találnak. A regényszituáció tehát a következő: az idegen nő fogadja be az idegen férfit átmenetinek tekinthető otthonába a háború vége felé. Az erőszakolási kísérlet után elhidegülnek egymástól, de a regény utolsó fejezetében, a beszélgetésre, egymás megértésére helyezik a hangsúlyt. Az előítéletek, sztereotípiák kezdenek eloldódni a

párbeszédben, a merevnek tűnő igazságok módosulnak. Ezzel együtt az író regényvilágában a létbizonytalanság és szorongás által felvetett, a sztereotípiákat és előítéleteket kimozdító kérdések fontosabbá válnak, mint az ezekre érkező lehetséges és viszonylagos válaszok.

Szilágyi legismertebb regényében, a *Kő hull apadó kútba* címűben Jajdon a rend és az értékek konzerválójaként jelenik meg. Így ez a helyszín az idő körkörösségének, szakadatlan körfogásának képzetét közvetíti az olvasó felé. A múlt állandó jelleggel jelen van a mostban, ahogy a jelen idő sem szabadulhat ki a múlt árnyékából, a múltban megtörtént események fogságából. Aki ennek ellenére megkísérli a kitörést, azt a szigorú rend ellehetetleníti vagy nevetségessé teszi. Ez a világ a regény elbeszélte jelenében már megérett a pusztulásra, Szendy Ilka tekintélyesnek tartott családi öröksége lassan darabokra is hullik. Értelmezésemben azt hangsúlyozom, hogy Szilágyi István az időt térbeliesíti, a teret pedig időben megtörténő folyamattá alakítja át egyszerre. Ez a kiasztikus szerkezetű tropologikus mozgás az, ami az idegenség-tapasztalatokat is felismerhetővé teszi.

Szendy Ilka úgy lép az olvasó elé a regény lapjain, hogy már elkövette súlyos bűnét: megölte parasztszeretőjét, az „amerikás” Gönczi Dénest, majd élettelen testét a kútba dobta. Elemzésemben a bűnbeesés, majd a vallási vonatkozásokkal átszőtt, rituálisnak is tétélezhető megtisztulási folyamat kerül előtérbe. A múltból pedig a saját test traumatizáltsága lesz fontos a személyiség későbbi szétesettségéhez vezető események megértésében. Így emelkedik ki az emlékek közül a legátusba érkező, kívülről jövő fiú, aki megmutatta Ilkának, hogy a jajdoni szigorú rend nem mindenki számára jelent eligazodást az életben. A fiú tette és ennek életre szóló következménye (szüzesség elvesztése és terhességmegszakítás) fermentáló hatású. Helyrehozhatatlan károkat okozott egy olyan rendszer falán, melyről a „gödörlétben” élők azt hitték, örökké állni fog. A titkolózás és titoktartás kísérője Ilka további életének, a testbe íródó traumák miatt a női test többféle reprezentációja és a társadalom közötti feszültség érzékelhető a regényben. Szendy Ilka a kőhordással, a rejtegetéssel együtt kísértetiessé válik, míg beteljesül a sorsszerűség. A *Kő hull apadó kútba*

világszemléletéből nyilvánvalóvá válik: Szendy Ilka idegenné lesz ebben a szövegvilágban, bűne alól feloldozást pedig csak a másvilágon találhat.

A folytonos bizonytalanságban-lét gondolat kísérleteként értelmezem az *Agancsbozót* egyszerre abszurdnak és nagyon is reálisnak ható világát. A kiemelt szereplő, a „potenciális vándor”, Deres egy olyan idegen, különös helyen, sziklahámorban találja magát – múltja, hétköznapi élete elől menekülve –, melyben lehetősége nyílik a mesterség és művészet összekapcsolására, ezzel együtt pedig eddigi identitásának leépítésére és újbóli összerakására. A munka, a regény elbeszél jelenében már bőven meghaladott klasszikus módszerekkel történő kardgyártás, nem a hasznosság elvét követi: eredménye rendszerint olyan tökéletességre törekvő kard-másolat, amely raktárban végzi. Eredeti rendeltetésüknek megfelelően soha nem használják az elkészült eszközöket. Viszont felbukkan a regényben a kamera-motívum, a filmes utalások és értelmezések által feltárul a keretfikció, mely arra utal: valaki távolról megfigyeli a barlanghámorban dolgozó férfiakat.

Az *Agancsbozót* idegenségére alapozott, folyamatosan újratereztető bizonytalanságnak megvan a maga dinamikus mozgástere, melynek feltárása mélyítheti a műről eddig szerzett tapasztalatainkat. A regény megköltött világa a valóság és illúzió közötti térben terül el: a valóságot egyrészt illuzórikussá igyekszik tenni, másrészt pedig az illúziót valószerűvé.

A barbárnak nevezett törökök színrelépésével, illetve ezzel szorosan összekapcsolva, saját és idegen dinamikájával foglalkozik a *Hollóidőt* középpontba állító értelmezés. Regény és történelem, fikció és tény egymáshoz való viszonyának körvonalazása után a *Lovat és papot egy krónikáért* című első rész kapcsán az elbeszélés rétegzettségével, a regényben felbukkanó, identitásformáló, önfeltárást erősítő írásfolyamattal, az időközben alkotóvá váló, „megbízhatatlan” főszereplőnek, a deáknak a szereplehetőségeivel, múltjával és a múltból felidézett történetek, históriás mesék „hihetőségével” foglalkozom. A Revekről menekülni kényszerülő ifjak, „a történelem árvái” a második részben (*Csontkorsók*) saját idegenségükkel szembesülnek – ez a tapasztalat pedig nézőpontváltáshoz és elbeszélői pozícióhoz kötött. A fiakat Bajnaköves várában

állandó provokáció éri. A messziről jötteknek kijáró bizalmatlansággal szemlélik őket megérkezésük idején. Míg Reveken az idegenekkel, a törökökkel szemben határozták meg magukat, addig a megváltozott környezetben ők maguk is idegeneknek számítanak (ti. „letörökfattyazás”).

Az elemzés során nyilvánvalóvá válik, Szilágyi István olyan világot épített fel a *Hollóidőben*, mely a felidézett és ábrázolt történelmi léthelyzetben az idegenségtapasztalatokat is magában foglalja. A színre lépő barbárokkal való találkozások éppúgy, akár a szülőhelyüket elhagyni kényszerülő fiakra váró próbatételek és az „odahonosító” kísérletek, mind-mind a saját és idegen kölcsönhatásában, illetve egymáshoz való viszonyuk dinamikájában tűnnek fel – és ragadhatók meg az értelmező számára – a regény lapjain. Az idegenség ebben a világban a maga általánosságában hat, a néhol megjelenő természetfelettit is ideértve pedig észszerűen megmagyarázhatatlan tapasztalattá is átalakul.

A történelmi léttapasztalat pedig átvezet az új regény, a *Messze túl a láthatáron* világába. Tompay Wajtha Mátyás II. Rákóczi Ferenc bizalmasaként, szekretáriusaként éli meg a szabadságharc, a kuruc „zajdulás” bukását. Rákóczi felkérésére elkezd írni emlékiratait, de sorsát egy tragédia árnyékolja be: feleségét elcsalták, az úton baleset érte, leszakadt a szán alatt a jég. Felesége elcsalásának és halálának titka egészen a regény végéig fogságban tartja. A tragédia után Tompay „tovaidegenül” környezetétől, otthonától az első részben. A regény második része jó harminc évvel később veszi fel a történet fonalát, amikor is Tompay már Tipród vármegye főbírájaként ítél az elé kerülő ügyekben. Életét titok és idegenség veszi körül, a párbeszédekben pedig feltárulnak a korát is megelőző „elmekonstrukciók”.

Az elemzés a következő sajátosságokat hangsúlyozza: Szilágyi István a *Messze túl a láthatáron* lapjain nyitott, kísérleti regényformában, a rá jellemző finom motivikus hálóval átszöve fogalmazza meg a bűn meghatározásának és megítélésének fontos kérdéseit. Teszi ezt egyrészt történelmi jelleggel, a boszorkányperek hagyományára építve. Az egyetemes emberi távlatában gondolkodva jelenik meg súlyos erkölcsi dilemmaként, hogy vannak-e egyáltalán boszorkányok. Vajon milyen prekonceptiók alapján hoz az ember ítéleteket?

Kinek joga megítélni a teljes mélységükben felderíthetetlen bűnöket? Az emberi tudás határaitra kérdez rá Tompay Wajtha Mátyás, hogy keserű tapasztalatok árán mindannyiszor eljusson a bizonyostól a bizonytalanig. Tompay csapdahelyzetében is a titkok mögé igyekszik betekinteni, feltárni a babonák, hiedelmek, bűbájosságok, szerelemszerző mesterségek és gyilkosságok mögött megbúvó észszerűséget. Olyan értelmezői horizontok metszik egymást izgalmasan a párbeszédekben, melyekről első pillantásra azt gondolnánk, már rég meghaladottak a mai ember számára.

Úgy vélem, az idegenség dinamikájának középpontba helyezésével, az idegenségkutatás, a kultúra- és irodalomtudomány vonatkozó belátásait hasznosítva, a szoros olvasás szempontrendszerét követve sikerült olyan, eddig alig vizsgált szerkezeti problémákat, kapcsolódási pontokat, motívumokat felszínre hozni, amelyek tovább árnyalhatják az eddigi befogadás- és hatástörténet állításait. A doktori disszertáció így végső soron hozzájárulhat a Szilágyi-olvasás komplexitásához.

Nyilvántartási szám: DEENK/433/2021.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Csordás László
Doktori Iskola: Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10052958

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

1. **Csordás, L.:** Horizontok metszéspontján: Szilágyi István: Messze túl a láthatáron.
Szépirod. Figy. 19 (3), 102-106, 2020. ISSN: 1585-3829.
2. **Csordás, L.:** Az idegen feltalálása (Elméleti keretezés Szilágyi István regényeinek újraolvasásához).
Partium. 27 (2), 71-86, 2019. ISSN: 1216-7525.

Magyar nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (5)

3. **Csordás, L.:** Bűnbeesés és sorsszerűség Szilágyi István Kő hull apadó kútba című regényében.
Filolohichniy Chasopys. közlésre elfogadva (-), 1-16, 2021. ISSN: 2415-8828.
4. **Csordás, L.:** Egy írói életmű rejtekútjain: Márkus Béla: Szilágyi István.
Helikon. 30 (11), 14-15, 2019. ISSN: 1220-6288.
5. **Csordás, L.:** A peremlét zátonyán: Az idegenség dinamikája Szilágyi István regényeiben.
Együtt 16 (5), 57-65, 2018.
6. **Csordás, L.:** Kísértés és kíséret (Széjljegyzetek a Szilágyi-olvasáshoz).
Helikon. 29 (19), 14-15, 2018. ISSN: 1220-6288.
7. **Csordás, L.:** Sztereotípiák rögzítettsége és eloldozottsága: (Szilágyi István: Üllő, dobszó, harang).
Székelyföld. 22 (10), 59-86, 2018. ISSN: 1453-3871.

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

8. **Csordás, L.:** Árnyékban létezve: Idegenségtapasztalatok Szilágyi István Jámor vadak és Bolygó tüzek című elbeszéléseiben.
In: Tanulmánykötet a KMDFKSZ IX. Tudományos Diákköri Konferenciáján 2013. május 22-én elhangzott előadásokból. Szerk.: Rigó István, KMDFKSZ, Ungvár, 29-39, 2014.

További közlemények

Magyar nyelvű könyvek (2)

9. **Csordás, L.:** Bezárkózás vagy határátlépés?: Tanulmányok, esszék, kritikák. Napkút K., Budapest, 236 p., 2020. ISBN: 9789632639413
10. **Csordás, L.:** A szétszóródás árnyékában. Intermix K., Ungvár ;, 189 p., 2014. (Kárpátaljai magyar könyvek, ISSN 1022-0283 ; 231.) ISBN: 9789639814639

Magyar nyelvű könyvrészletek (1)

11. **Csordás, L.:** Bezárkózás vagy határátlépés?: A regény és a kárpátaljai magyar irodalom a rendszerváltás után.
In: A kortárs irodalomértelmezés perspektívái. Szerk.: Falusi Márton, Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, Budapest, 75-84, 2017, (Fundamenta profunda, ISSN 2498-8723 ; 4.) ISBN: 9786155464768

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

12. **Csordás, L.:** Głos milczenia.
In: Szatański pomiot / Nagy Zoltán Mihály, Warsztaty Kultury, Lublin, 175-182, 2021. ISBN: 9788364375484

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (18)

13. **Csordás, L.:** A megmaradás poétikája: A kárpátaljai magyar irodalomról.
Irodalmi magazin. 8 (2), 38-42, 2020. ISSN: 2063-8019.
14. **Csordás, L.:** Megelevenedő térképzetek: Terek és képleírások Brenzovics Marianna Kilitás című regényében.
Szépirod. Figy. 19 (1), 44-52, 2020. ISSN: 1585-3829.
15. **Csordás, L.:** A nemzeti irodalomszemlélet mérlege: Papp Endre: Görömbei András című monográfiájáról.
Vörös Postakocsi. 2, 94-97, 2019. ISSN: 1789-4697.
16. **Csordás, L.:** A tér, ahol élünk: Vári Fábián László: Vásártér.
Szépirod. Figy. 17 (5), 104-108, 2018. ISSN: 1585-3829.
17. **Csordás, L.:** Kegytárgy a ponyván: Halász Margit: A vörös nyelvű párdúc.
Alföld. 68 (9), 125-128, 2017. ISSN: 0401-3174.
18. **Csordás, L.:** Szürke versek költője: Lőrincz P. Gabriella: Szürke.
Szépirod. Figy. 15 (3), 97-101, 2016. ISSN: 1585-3829.
19. **Csordás, L.:** Az ösztönlét kicsiny, kék doboza: Jenei László: Bluebox. Kiskerti tabló.
Alföld. 66 (4), 114-117, 2015. ISSN: 0401-3174.

20. **Csordás, L.:** Lépések a másik felé: Oláh András: Idegen test.
Magyar Napló. 27 (8), 63-65, 2015. ISSN: 0865-2910.
21. **Csordás, L.:** Megszakadó történetek: Krusovszky Dénes: A fiúk országa.
Szkholion. 13 (1), 26-29, 2015. ISSN: 1785-0479.
22. **Csordás, L.:** Szembesülve az idővel: Vári Fábián László: Ereimben az idő.
Bárka. 23 (6), 107-110, 2015. ISSN: 1217-3053.
23. **Csordás, L.:** "Mint az a nő...": A szerelem jelenléte Bakos Kiss Károly Legyen vers című kötetében.
Vár. 8 (4), 35-38, 2012. ISSN: 1786-738X.
24. **Csordás, L.:** A tejüveg mögött: Balla D. Károly: Tejmozi.
Szépirod. Figy. 11 (2), 60-65, 2012. ISSN: 1585-3829.
25. **Csordás, L.:** Az intimitás hangjai: Bálint Péter: Hangok csupán.
Alföld. 63 (11), 113-116, 2012. ISSN: 0401-3174.
26. **Csordás, L.:** Katonának lenni idegenben: Vári Fábián László: Tábori posta [Szovjet mundérban Poroszföldön].
Hitel. 25 (3), 120-122, 2012. ISSN: 0238-9908.
27. **Csordás, L.:** Követve a nyomokat: Balázs Imre József: Fogak nyoma.
Szkholion. 10 (1), 37-40, 2012. ISSN: 1785-0479.
28. **Csordás, L.:** Online hagyott nyomok: Gondolatok három fiatal irodalmi műhely internetes jelenlétéről.
Alföld. 63 (12), 74-78, 2012. ISSN: 0401-3174.
29. **Csordás, L.:** A felkészüléstől a szétszóródásig: A fiatal nemzedékek helyzete a kortárs kárpátaljai magyar irodalomban.
Kortárs. 55 (11), 92-97, 2011. ISSN: 0023-415X.
30. **Csordás, L.:** Egy fiatal nemzedék körvonalai a kárpátaljai magyar irodalomban.
Magyar Napló. 22 (10), 23-25, 2010. ISSN: 0865-2910.

Magyar nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (10)

31. **Csordás, L.:** A kulturális különbségek játéka Berniczky Éva Szerencseyökér című novellagyűjteményében.
Együtt 17 (4), 49-54, 2019.
32. **Csordás, L.:** Regény a rettenetről: A sátán fattya ötödik kiadása.
Együtt 17 (6), 45-49, 2019.
33. **Csordás, L.:** Külhoni magyar irodalmak - orosz nézőpontból: Egy orosz nyelvű antológia margójára.
Scientia Denique. 8 (1), 48-56, 2018. ISSN: 2617-4057.

34. **Csordás, L.:** A jelen távlatából: Alkalmi feljegyzések Kovács Vilmos verseinek olvasása közben.
Együtt 15 (5), 16-21, 2017.
35. **Csordás, L.:** Mindennapi határtapasztalatok: (Zelei Miklós: A kettézárt falu).
Együtt 15 (4), 49-53, 2017.
36. **Csordás, L.:** Emlékirás és regényszerűség: Mandrik Erzsébet szövegeinek olvasásmódja.
Irod. szle. 59 (2), 50-59, 2016. ISSN: 1336-5088.
37. **Csordás, L.:** Naplójegyzetek egy nagy történelmi eseményről: Benda Jenő: A béke kálváriautján.
Egy újságíró naplója a párizsi békekonferenciáról.
Együtt 16 (3), 64-68, 2014.
38. **Csordás, L.:** "Endre Ady from Érmindszent": Zelei Miklós: Situs Inversus. Az Isten balján.
Együtt 15 (2), 55-58, 2013.
39. **Csordás, L.:** A malenykij robot és hatásának megjelenítése Nagy Zoltán Mihály A sátán fattya című kisregényében.
Együtt 15 (3), 65-68, 2013.
40. **Csordás, L.:** Betyársors, pandúrélet: Kocsis Csaba: A legelső pandúr.
Együtt 14 (2), 93-97, 2012.

Egyéb folyóiratközlemények (1)

41. **Csordás, L.:** Árok és palló: Irodalmi élet és viszonylagosság Kárpátalján.
Magyar Napló. 30 (1), 22-23, 2018. ISSN: 0865-2910.

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

42. **Csordás, L.:** Válaszutak előtt - A kárpátaljai magyar irodalom önértelmezési kísérletei a rendszerváltástól napjainkig.
In: "Szél el ne hordja..." : Cicelle-konferenciák, 2012-2019. Szerk.: Füzfa Balázs, Markó Péter, Savaria University Press, Szombathely, 13-19, 2020. ISBN: 9786155753404

Ismeretterjesztő, népszerűsítő cikkek (2)

43. **Csordás, L.:** A tévútra vetődött sorsok fürkészője: Nagy Zoltán Mihály 65 éves.
Együtt 16 (3), 8-9, 2014.
44. **Csordás, L.:** Bizonytalanságok a változásban (A 39. Tokaji Írótáborról).
Együtt 13 (3), 93-97, 2011.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2021.09.07.

